

ESTETIKA KAO FILOZOFIJA

Prvi put sam učestvovao na jednom međunarodnom kongresu estetičara avgusta 1980. godine. Bilo je to u Dubrovniku, a profesor Milan Damjanović je bio organizator kongresa. Sada je 1998. godina i opet se međunarodni kongres estetičara odvija u ovom delu sveta. U međuvremenu je održano nekoliko međunarodnih kongresa estetičara – u Montrealu, Notingemu, Madridu i Lahti. Neki od onih koji su bili onda u Dubrovniku i danas su ovde, razume se puno je onih koji su kasnije počeli da učestvuju na ovim skupovima ali i ranije, a 1980. nisam ih poznavao ili nisu bili u Dubrovniku.

Zašto onda nisu bili tu ili zašto danas nisu tu? Jedan od razloga svakako je i dvosmislena priroda same estetike. Ako odem u Sjedinjene Države ili Veliku Britaniju, tamošnji estetičari će mi reći da se u stvari ne bavim estetikom nego možda kritičkom teorijom; u Sloveniji je estetika dugo smatrana dosadnom akademskom disciplinom, "krilom u palati zvanoj filozofija", da upotrebim frazu Pola Valerija (Paul Valery). Beše to zagušljivo i nemaštovito mesto kada je grupa kolega, od kojih je većina sada sa nama ovde, 1984. odlučila da počne da razvija estetiku koja ne bi bila tek krilo palate u koje ljudi zalaze iz učivosti ili zato što su se izgubili, već jedna filozofija umetnosti, direktno oslonjena na paralelna istraživanja umetnosti i kulture. Iste godine osnovali smo naše estetičko društvo i počeli organizovati kolokvijume i konferencije. Naše prvobitno interesovanje bilo je uglavnom okrenuto klasičnim i istorijskim avangardama, što nam je omogućavalo da kombinujemo iscrpne studije umetnosti i kulture sa političkim i istorijskim pitanjima. Mnogi od nas – Lev Kreft, Peter Krečič, Janez Vrečko, Janez Strehovec i ja – tada smo odbranili naše doktorske teze,

---

Četrnaesti internacionalni kongres estetike pod nazivom "Estetika kao filozofija" održan je od 31. avgusta do 6. septembra 1998. godine u Ljubljani.

---

takođe vezane za avangarde i Frankfurtsku školu, ili pitanja koja je postavljala njena kritička teorija.

Kako to nije bilo najpovoljnije vreme za mlade ljude iz društvenih nauka da dođu do informacija ili putuju u inostranstvo, rešili smo da, umesto da putujemo na konferencije u inostranstvu, dovodimo strane estetičare u Ljubljano. Naravno, mnogi od tih estetičara bili su možda uglavnom istoričari umetnosti, ili su se bavili komparativnom književnošću, arhitekturom i muzikologijom – ukratko, termin “estetika” koristili smo u značenju filozofije umetnosti u najširem smislu reči, naglašavajući komparativni i istovremeno filozofski aspekt estetike. U tom smislu je ovaj kongres – i tema koju promovise – kruna našeg rada u proteklih decenijama i po. S druge strane, verovatno je sigurno da će od ove sedmice naša kongresna aktivnost moći samo da opada: sumnam da će se 400 estetičara iz više od 45 zemalja ponovo okupiti u Ljubljani u ovom ili narednom veku, čak ni milenijumu.

Ovo što sam upravo rekao može zvučati poznato mnogim estetičarima, filozofima i ljudima iz društvenih nauka koji dolaze iz malih zemalja, dalekih ili nerazvijenijih delova sveta. I tamo ljudi iz raznih oblasti moraju da se udruže, moraju da objasne u svojim zemljama šta to oni rade, moraju da pišu tekstove na maternjim jezicima, moraju da objasne da i oni imaju univerzitete u svojim zemljama i da na njima ne predaju na francuskom, nemačkom, engleskom ili ruskom jeziku. S druge strane, možda je u malim kulturama lakše ostvariti neke zadatke, među kojima je promocija, promena ili zaokret u značenju određenih pojmova ili čitavog akademskog domena. Usudiću se da ustvrdim da se za ovih četrnaest godina promenio pojam estetike u Sloveniji, da naš rad ima posledice na našu kulturu u celini, jer ovde, kao ni drugde u sličnim okolnostima, estetika nije samo čisto akademski poduhvat, nego i deo šireg društvenog i nacionalnog okvira. Tako je jedan od članova-osnivača našeg estetičkog društva 1984. sada ministar za ekologiju, drugi je bio potpredsednik našeg parlamenta, treći je direktor Muzeja arhitekture; ostali se uglavnom drže akademskog sveta.

Za proteklih četrnaest godina mnogo toga se promenilo i u međunarodnoj estetici. Jedna od uočljivih razlika je njena sadašnja internacionalizacija i globalizacija, druga strana prve je slabljenje strogo nacionalnih filozofija, koje sve više zamenjuje transkulturalna estetika koja obuhvata različite zapadne tradicije i polako uključuje i druge.

(S engleskog prevela Vera Vukelić)